

TÓTH ANDRÁS*

A Versenytanács kartelljog-fejlesztő gyakorlata

1. Bevezetés

Van olyan vélemény, hogy a versenyjogi jogértelmezés szakmai motorja a versenyhatóságról áttevődött a bíróságokra.¹ Ezzel kapcsolatban egyrésztől kijelenthető, hogy a versenyügyek büntetőjogi karaktere miatt fókuszba került teljes felülvizsgálat elvélből szükségszerűen következnie kellett, hogy a versenyügyekben felülvizsgálatot végző bíróságok a versenyjog absztrakt anyagi rendelkezéseinek értelmezését is el kell végezzék,² amely bár korábban sem volt példa nélküli, de inkább kivételesnek volt tekinthető.³ A legutóbbi időkben például a magyar közigazgatási bíróságok GVH versenyjogi anyagi jogi minősítését már olyan részletes szakismeretet igénylő versenyjogi kérdésekben is újraértékelték, mint a célzatos versenykorlátozás kategóriájának bővítése vertikális relációban⁴ vagy az egységes és folytatatólagos jogsértés.⁵ Ebben az értelemben tehát a közigazgatási bíróságok valóban megjelentek a hazai versenyjogi anyagi szabályok alakító értelmezőiként. Másrésztől ez nem jelenti azt, hogy a versenyjog közigazgatási hatósági (Versenytanács) gyakorlata már járul hozzá a magyarországi versenyjog értelmezés révén való fejlesztéséhez. Ez már csak azért sincs így, mert a Tpv. 73/A. § szerinti egyezségi eljárás (settlement) 2015. évi bevezetése után átlag több mint kétszer annyi kartell ügyben kiszabott bírságot nem támadnak meg a bíróságok előtt, mint azt megelőző időszakban.⁶ Ezen túl nem jelennek meg azok az ügyek sem a közigazgatási bíróságok előtt, amelyeket a GVH megszüntetett. Jelen tanulmányban a Versenytanács elmúlt évekbeli kartelljog fejlesztő gyakorlatát mutatom be. A kartell alatt az EUMSz 101. cikk (1) bekezdése és Tpv. 11. § által tiltott azon versenykorlátozásokat tekintem,

amelyek célzatosak (tehát jellemzően árörögztítésre, piacfelosztásra, kibocsátás korlátozásra irányuló megállapodások, összehangolt magatartások vagy vállalkozások társulásának döntései).

2. Hub-and-spoke kartell a Versenytanács gyakorlatában

A 2010-es évek egyik versenyjogi „slágertémája” volt az ún. hub&spoke kartell. A hub-and-spoke kartellek egy piacon működő versenytársak közötti megállapodások, összehangolt magatartások (a küllők), amelyeket vertikálisan kapcsolódó közvetítők (a központ) koordinálnak, többnyire információcsere révén.⁷ A hub-and-spoke kartellek abban különböznek a hagyományos horizontális kartellektől, hogy nincs közvetlen kommunikáció a horizontális versenytársak között. A hub-and-spoke megállapodásban a kommunikáció jellemzően a közös csomópont (például egy közös szállító) és a küllők (például ugyanazon termék kiskereskedői) közötti kétoldalú cserén keresztül történik, így a versengő küllők közötti információcsere csak közvetett.⁸

Mivel a vertikális megállapodásokon keresztül zajló információcsere általában a versenyt segíti elő, ezért nehéz lehet különbséget tenni a jogszerű kapcsolatfelvétel és a közvetett horizontális összejárás között. Emiatt a horizontális kartellektől eltérően a kicserélt információ stratégiai jellege nem lehet meghatározó kritériuma a jogellenes hub-and-spoke megállapodásnak, mivel vertikális viszonyokban az ilyen információk kicserélése elterjedt gyakorlat. Ezért a versenyhatóságoknak bizonyítékot kell találniuk a felek horizontális verseny korlátozására irányuló szándékára vagy más többlet tényállási körülményekre.⁹ Nem véletlen, hogy a bizonyítás nehézségei miatt az ilyen hub-and-spoke esetek ritkák, a GVH is megszüntette az erre vonatkozó eljárását 2018-ban.¹⁰

A Versenytanács szerint a kereskedelmi láncok – az összehangolt magatartás fogalmából kiindulva – akkor követnek el versenyjogsértést, ha a köztük lévő közvetlen vagy közvetett (pl. gyártón keresztül) kapcsolat révén a verseny kockázatait tudatosan (az uniós esetjog más fordításában: szándékosan) helyettesítik az egymás közötti gyakorlati együttműködéssel.¹¹ A Versenytanács szerint közvetett kapcsolat esetén az összehangolt magatartás bizonyításához, a verseny kockázatait tudatos kiiktatásának igazolásához azt kell belátni, hogy akkor, amikor a kereskedelmi lánc a vele vertikális viszonyban lévő gyártóval közölt információt, akkor ezt azzal a szándékkal

* Egyetemi docens (KRE-ÁJK), Gazdasági Versenyhivatal elnök-helyettese, Versenytanács elnöke.

¹ Nagy Csongor: *Versenyjogi kézikönyv*, HVG-Orac, 2021., 13.

² Lsd. e tekintetben részletesen: Tóth András: A versenyügyek hozzájárulása a magyar közigazgatási bíráskodás fejlesztéséhez, *Jogtudományi Közlöny*, 2021. július-augusztus, 322.

³ Nagy Csongor: Tisztességes eljárás és bírósági felülvizsgálat versenyfelügyeleti eljárásban. In: *Verseny és szabályozás 2014*. Szerk: Valentiny Pál – Kiss Ferenc László – Nagy Csongor István. MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 58.

⁴ Kf.VI.37.870/2018/9., 2019. április 10. (VJ/55-115/2013. sz. ún. vertikális kontaktlencse ügy)

⁵ Kfv.II.37.364/2017/26. 2018. február 28-i ítélet a VJ/29/2011. sz. ún. betonos kartell ügy.

⁶ Id.: Tóth András: A magyar versenyügyek 2010–2020 közötti bírósági felülvizsgálatának tapasztalatai, *Iustum Aequum Salutare* XVII. 2021. 4., 139–161.

⁷ OECD: Executive Summary of the roundtable on Hub-and-Spoke arrangements Annex to the Summary Record of the 132nd Meeting of the Competition Committee held on 3–4 December 2019., 2.

⁸ Uo.

⁹ Uo.

¹⁰ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat.

¹¹ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 76.

tette-e, illetve alappal feltételezhette-e, hogy ezt az információt a gyártó megosztja a kereskedelmi lánc versenytársával (első feltétel).¹² Az első feltétel teljesüléséhez tehát szükséges egy magatartás (információ átadása kereskedő által a gyártó részére) és egy ehhez kapcsolódó szándék, tudattartalom vizsgálata. Szintén a közvetett kapcsolat sajátosságából fakadóan szükséges azt is vizsgálni a Versenytanács szerint, hogy akkor, amikor a gyártó az egyik kereskedőtől származó versenyjogilag érzékeny információt átadja egy másik kereskedőnek, akkor ez utóbbi kereskedelmi lánc tudja-e, de legalábbis felismerheti-e azokat a körülményeket, amik során a gyártó ezen információ birtokába jutott (második feltétel). A második feltétel teljesüléséhez is szükséges tehát egy magatartás (információ átadása a gyártó által egy versenytárs kereskedő részére) és egy ehhez kapcsolódó tudattartalom vizsgálat, azaz, hogy az információt kapó fél felismerje az információ gyártó birtokába kerülésének körülményeit.¹³ Ez által bizonyítható csak be, hogy a kereskedők tudatosan helyettesítették a verseny kockázatait a köztük lévő – közvetett – együttműködéssel. Amennyiben mindkét feltétel bizonyítható, továbbá vélelmezhető, hogy a gyártón keresztül az egyik kereskedőtől versenyjogilag érzékeny információt kapó kereskedő az információt felhasználta piaci magatartása során, akkor megállapítható a jogsértés. Látható, hogy ezeknek a körülményeknek az együttes fennállását nem könnyű bizonyítani.

A konkrét ügyben amikor a gyártó egy kiskereskedelmi láncnak arra vonatkozó információt adott át, hogy két versenytárs kiskereskedelmi láncnak milyen jövőbeni árazási tervei vannak, akkor a fenti teszt elemek közül a Versenytanács nem látta teljesültnek az első feltételt, miszerint a két kiskereskedelmi lánc esetében nem volt bizonyítható, hogy számíthattak a jövőbeni árazási terveik harmadik versenytárral való gyártó általi megosztására, sőt, a két lánc ezt cáfoló észszerű magyarázattal állt elő.¹⁴ A Versenytanács azonban felhívta a figyelmet, hogy a gyártó ilyen kereskedelmi gyakorlata, ha rendszeres és attól a kereskedelmi láncok nem határolódnak el, akkor a kereskedelmi láncok tekintetében a jogi teszt teljesüléséhez szükséges tudattartalom megállapíthatóságát alaposíthatja meg, a gyártó pedig szintén felelőssé tehető a jogsértésért, a *Treuhand* ítéletben¹⁵ ismertetettek szerint.

Szintén versenyjogi kockázatokra hívta fel a figyelmet a Versenytanács azzal a gyakorlattal kapcsolatban, amikor a kiskereskedelmi láncok jelezték a gyártónak, hogy a gyártói áremelést akkor tudják elfogadni, hogy ha egyes versenytársaknál vagy a piacon a fogyasztói árak felemelkedtek. A Versenytanács álláspontja szerint az ilyen jellegű tárgyalási stratégia szintén veszéllyel járhat: a gyár-

tót ösztönözté teheti a fogyasztói árak emelkedésének aktív koordinálására, elősegítésére.¹⁷ Jogsértés akkor állapítható meg ezzel kapcsolatban, amennyiben rendelkezésre állnak arra vonatkozó bizonyítékok, hogy a kereskedők a gyártót az egymás közötti kommunikációs csatornaként használják.¹⁸

3. Kartellre felhívás

Egy forgalmazói érdekképviselőt akart összehangolt gyártói piaci fellépést elérni többek között az ingyenes termékminták visszavonását illetően, mert az fenyegette a forgalmazók pénzügyi jövedelmezőképességét.¹⁹ Ennek érdekében a forgalmazói érdekképviselő formális döntéseket, ajánlásokat is elfogadott, amelyekről a Versenytanács megállapította, hogy azok „alkalmatlan eszközcselekmények” mindaddig, amíg a döntés alapján a szállítók közötti kapcsolatfelvétel nem vezet el egy, a szállítók közötti megállapodásig vagy összehangolt magatartásig. A forgalmazók által elérni kívánt célt ugyanis is kizárólag a gyártók tudták volna megvalósítani, ahhoz a forgalmazók közreműködésére semmilyen mértékben nem volt szükség.²⁰ A Versenytanács azonban felhívta a figyelmet, hogy amennyiben a forgalmazói ösztönzés célt ért volna, akkor a forgalmazókat a *Treuhand* ítéletben foglaltak szerint közvetítői felelősség terhelte volna.²¹ Az ügy érdekessége, hogy a forgalmazó érdekképviselőt először a gyártói érdekképviselőt kereste meg, amely azonban kifejezetten versenyjogi aggályokra hivatkozással zárkózott el az egyeztetéstől. A Versenytanács megjegyezte, hogy a jogsértő megállapodás létrehozatalára irányuló egyoldalú magatartás az amerikai versenyjogban ismert, ez az „*invite to collude*” (felhívás összejátszásra) jogsértő magatartás. A Federal Trade Commission (FTC) törvény 5. cikke az ilyen magatartásokat tisztességtelen vagy megtévesztő kereskedelmi módszerek vagy gyakorlatok körébe sorolva tilalmazza.²² Azonban sem az európai uniós, sem pedig a magyar versenyjog nem ismeri e tényállásokat, emiatt a GVH 2017. évi Országgyűlési beszámolójában javasolta a Tpv. módosítását annak érdekében, hogy jogsértőnek minősüljön versenytárhoz olyan felhívást intézni, amely versenyjogot sértő magatartás megvalósítására irányul.²³ A javaslatot ezideig nem követte törvényalkotás.

¹⁷ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 89.

¹⁸ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 89.

¹⁹ VJ/84/2013. számú ügyben született határozat, 233.

²⁰ VJ/84/2013. számú ügyben született határozat, 190., 192.

²¹ VJ/84/2013. számú ügyben született határozat, 233., 235.

²² VJ/84/2013. számú ügyben született határozat, 236.

²³ Beszámoló az Országgyűlés részére: A Gazdasági Versenyhivatal 2017. évi tevékenységéről és a Versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról.

¹² VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 78.

¹³ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 79.

¹⁴ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 86.

¹⁵ Európai Unió Bírósága, C-194/14 P. sz. ügy, (AC Treuhand AG kontra Európai Bizottság), ECLI:EU:C:2015:71.

¹⁶ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat, 88.

4. Kartellben való közreműködői felelősség

Az *AC-Treuhand* ügyben²⁴ az EU Bíróság megerősítette, hogy egy vállalkozás anélkül is lehet felelős az EUMSZ 101. cikkének megsértésért, hogy nem végez a megállapodással, illetve *összehangolt* magatartással érintett piacon tevékenységet. Az európai joggyakorlat alapján a jogsértésért való felelősség megállapításához annak bizonyítása szükséges, hogy az érintett vállalkozás saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, és tudomása volt a más vállalkozások által ugyanezen célok elérése végett tervezett vagy ténylegesen megvalósított magatartásokról, illetve e magatartásokat észszerűen előre láthatta, és kész volt azok kockázatát elfogadni.²⁵ Ezzel kapcsolatban az Európai Bíróság gyakorlata a jogsértésben való passzív részvételre irányadó megközelítést fogadta el, mert az ilyen közreműködés – anélkül, hogy nyilvánosan elhatárolódna a tartalmától, vagy feljelenen a közigazgatási hatóságoknak – azzal a hatással jár, hogy bátorítja a jogsértés folytatását, és veszélyezteti a leleplezését).²⁶

A Versenytanács gyakorlata szerint ezen *AC-Treuhand* ügyben született ítéletnek megfelelő felelősség terheli a gyártót, ha hub-and-spoke típusú kartellt segít elő a kiskereskedelmi láncok között,²⁷ illetve azt a forgalmazói érdekképviselőt, amely pedig gyártók közötti kartellt mozdit elő.²⁸ Bár ezek az ügyek megszüntetéssel zárultak, a közreműködői felelősségre vonatkozó megállapítások közül az érdekképviselőkre vonatkozók később, más ügyben beteljesültek. A Versenytanács 2019-ben ugyanis megállapította, hogy az elemgyártók hulladékkezelési kötelezettségeinek teljesítésére létrehozott társulása nem csak tudott arról, hogy tagvállalatai a hulladékkezelési díj fogyasztókra hátrításáról egyeztetnek, de közre is működött abban, hogy a három gyártó minél hatékonyabban átháríthassa ezt a hulladékkezelési díjat.²⁹

Szintén klasszikus *Treuhand* típusú felelősség megállapítására került sor a VJ/28/2013. sz. ügyben, ahol két vállalkozás nem tevékenykedett az érintett piacon, nem nyújtottak gyógyszernagykereskedői szolgáltatást, de a kartellben résztvevő vállalkozások egyeztetéseit szervezték, illetve tevékenyen előmozdították az egyeztetések eredményének valóra váltását. A két céget a szervező tevékenységükért cserébe kért anyagi előny motiválta.³⁰ A

szervezői szerepkört az eljáró Versenytanács a bírságkiadás során vette figyelembe.³¹

A fényező kartell ügyben a Versenytanács úgy alkalmazta az *Treuhand* ügyben kifejtett felelősséget, hogy abban az Európai Törvényszék ítéletet csak 2008-ban hozott, miközben a jogsértés 2004-ben kezdődött, de a Versenytanács szerint a Bizottság már 2003-ban elfogadta azt a döntését, amelyhez a magatartásukat jogszerűen igazíthatták volna.³² A fényező kartellnek informatikai háttérrel biztosító vállalkozás részt vett az üléseken, jegyzőkönyvet készített és semmit nem tett annak érdekében, hogy az általa működtetett kárkalkulációs rendszer valóságnak megfelelő adatokat tükrözzön, az importőrökkel szemben passzív magatartást tanúsított, a manipuláció ellen nem lépett fel.³³

A Versenytanács gyakorlatában³⁴ arra is találni példát, amikor ugyan az *AC-Treuhand* ügyre vonatkozó kifejezett hivatkozás nélkül, de annak elvi alapjain került megállapításra egy olyan piaci szereplő kartellért való felelőssége, aki ugyan az érintett piacon tevékenykedett, de a konkrét versenykorlátozásban nem vett részt, csak a két versenytárs közötti „megbékélés” jegyében segítette azt elő. A Versenytanács szerint ezen piaci szereplő közreműködői felelősségét az alapozza meg, hogy a versenytársak közötti találkozót annak tudatában szervezte meg, hogy a két versenytárs önköltség alatt versenyzett egymással és mert ezen a találkozón részt vett, ahol számára kiderülhetett, hogy a két versenytárs közötti „megbékélést” végül egy kölcsönös, meg nem támadási megállapodás hozta el, miközben a fent ismertetett passzív részvételre vonatkozó kimentési szabályok szerint attól nem határolódott el.³⁵

5. KKV jelleg figyelembe vétele kartell ügyekben

A GVH által készített közvélemény kutatások alapján egyértelműen látható, hogy szignifikáns eltérés tapasztalható a versenyjogi ismeretekről vállalatméret szerint.³⁶ A nagyvállalati vezetők érzékelhetően tájékozottabbnak bizonyulnak a versenytörvény céljait illetően³⁷ és az eredmények alapján vitathatatlan, hogy a cégméret egyenes összefüggésben áll az ismertség valószínűségével.³⁸ Nem véletlen, hogy a magyarországi versenyfelügyeleti eljárások alanyai 75%-ban KKV-k.³⁹ Erre figyelemmel a GVH a javasolta a jogalkotónak, hogy az első jogsértés esetében

²⁴ Európai Unió Bírósága, C-194/14 P. sz. ügy, (AC Treuhand AG kontra Európai Bizottság), ECLI:EU:C:2015:71., 36.

²⁵ Európai Unió Bírósága, C49/92 P. sz. ügy, (Bizottság kontra Anic Partecipazioni), ECLI:EU:C:1999:356., 86. és 87.; Európai Unió Bírósága, C204/00 P, C205/00 P, C211/00 P, C213/00 P, C217/00 P és C219/00 P. sz. ügyek, (Aalborg Portland és társai kontra Bizottság), ECLI:EU:C:2004:6, 83.

²⁶ Európai Unió Bírósága, C-194/14 P. sz. ügy, (AC Treuhand AG kontra Európai Bizottság), ECLI:EU:C:2015:71., 30–31.

²⁷ VJ/22/2015. számú ügyben született határozat.

²⁸ VJ/84/2013. számú ügyben született határozat.

²⁹ VJ/43/2015. számú ügyben született határozat, 170.

³⁰ VJ/28/2013. számú ügyben született határozat, 400.

³¹ VJ/28/2013. számú ügyben született határozat, 451.

³² VJ/2/2010. számú ügyben született határozat, 581.

³³ VJ/2/2010. számú ügyben született határozat, 544.

³⁴ VJ/73/2011. számú ügyben született határozat.

³⁵ VJ/73/2011. számú ügyben született határozat, 475.

³⁶ MASMI: 2010-es Komplex Versenykultúra Felmérés a Vállalkozások körében, 2010., 20.

³⁷ Uo., 25., 31.

³⁸ MASMI: 2018-as Komplex Versenykultúra Felmérés a Vállalkozások körében, 2018., 25.

³⁹ Gazdasági Versenyhivatal: Gyorsjelentés a Gazdasági Versenyhivatal tevékenységéről – 202 1/1., 34.

a kis- és középvállalkozásokkal szemben a versenyfelügyeleti bírság mérséklésére, vagy mellőzésére nyíljon mód.⁴⁰ Ennek következtében 2015-től hatályos a Tpv. azon rendelkezése, amely szerint KKV-kal szemben (bizonyos kivételektől eltekintve) a GVH az első esetben előforduló jogsértés esetén bírság kiszabása helyett az eljáró Versenytanács figyelmeztetést is alkalmazhat. 2020 végéig erre 8 ügyben 9 vállalkozással szemben került sor.⁴¹

A KKV minőség figyelembevétele a GVH antitröszt bírság közleményében⁴² is megjelenik akként, hogy a Versenytanács – az EU gyakorlattal összhangban⁴³ – kiemelt jelentőséget tulajdonít a pénzügyi teljesítőképességnek. Ennek jegyében a Versenytanács a Vj-61/2017. sz. (ún. HR kartell) ügyben arra az esetre, ha a bírságot a vállalkozások társulása nem fizeti meg és a végrehajtás sem vezet eredményre, akkor a jogsértés megvalósításában részt vett társulási tagok mögöttes helyállási arányát a Ptk. 6:2. § (3) bekezdése szerint kötelmet fakasztva meghatározta, figyelembe véve azok globálisan rendelkezésére álló pénzügyi erőforrásait. Az ECN+ iránylevél⁴⁴ is előírja, hogy a nemzeti versenyhatóságnak figyelembe kell vennie a társuláshoz tartozó vállalkozások viszonylagos méretét és különösen a kis- és középvállalkozások helyzetét.

A KKV státuszról fakadó sajátosságokat az eljáró Versenytanács az engedékenységgel kapcsolatosan is figyelembe vette. Egyrészt a Versenytanács nem várja el a KKV kérelmezőktől, hogy ismerjék az egységes, folytatólagos jogsértés fogalmát és ennek megfelelően azonosítsák a kartellt, de azt igen, hogy adott esetben az átfogó tervet (konkrét esetben az informális kapcsolatokat és az ebből fakadó üzleti döntési jog eseti átengedését a másik piaci szereplőnek), valamint az egységességet megalapozó körülményeket ne hallgassák el.⁴⁵ Ennek körében és általában is a bizonyíték hatóság számára való rendelkezésre bocsátása kapcsán az eljáró Versenytanács szerint mérlegelendő az egyes eljárás alá vontak technikai felkészültsége, erőforrásaik megfelelősége, a bizonyítékok jellege, fellelhetősége, az átadott és a „kimaradt” bizonyítékok egymáshoz képesti viszonya (számasságukat, bizonyító erejüket tekintve).⁴⁶ Nem zárható ki ugyanis, hogy – különösen forensic IT eszközökkel nem rendelkező KKV-k esetében – a bizonyítékok feltárása, a jogsértéssel

érintett tenderek beazonosítása a kérelmezőnek fel nem róható módon nem tudott megvalósulni. Viszont KKV-któl is elvárható, hogy a benyújtott anyagokat bizonyos mértékig feldolgozzák, hogy legalább azon információkat a hatóság rendelkezésére bocsássák, amelyek a későbbi, hatóság általi kutatás, szűrés szempontjából jelentősek lehetnek.

6. Verseny(jog) a fenntarthatósági célok hatékonyabb teljesüléséért

A fenntarthatóság kétség kívül korunk egyik legmeghatározóbb társadalmi kihívása, amely alól a versenyjog sem tudja kivonni magát. A verseny előmozdítja, hogy a vállalatok a fenntarthatósági célokat hatékonyabban teljesítsék⁴⁷, ezért a verseny élénkítése, a versenykorlátozás felszámolása hozzájárulhat a fenntarthatósági célok eredményesebb eléréséhez. A Versenytanács 2019-ben megállapította, hogy az Energizer, a Duracell és a Varta elemek gyártói 10 éven keresztül jogsértő magatartást tanúsítottak, amikor egyeztettek az általuk forgalmazott hordozható elemek és akkumulátorok hulladékkezelési díjának vevőkre való áthárításáról.⁴⁸ A Versenytanács szerint a gyártók kizárták a versenyt egymás között e költségelem vonatkozásában, ami az árak rögzítésének minősül versenyjogi szempontból.⁴⁹ Vagyis egy környezetvédelmi elvárásnak megfelelésből fakadó többletköltséget a versenytársak nem a gazdasági verseny intenzitása és saját működésük hatékonysága függvényében építettek be (vagy éppen nem) az árba, hanem egységesen a vevőkre terheltek, melynek eredményeként a környezetvédelmi célok teljesülése tekintetében a verseny jelentette hatások a fogyasztók javára nem tudtak érvényesülni.

7. Kartell a munkaerőpiacon

A munkaerőpiacok az elmúlt időszakban bizonyos szektorokban az önfoglalkoztatás terjedése és az ezt felerősítő digitális gazdaság, továbbá a monoposzónia miatt is a versenyjogi gondolkodás,⁵⁰ illetve a versenyhatóságok fókuszába kerültek.⁵¹

⁴⁰ A Gazdasági Versenyhivatal 2014. évi tevékenységéről és a Verseny törvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról, 18.

⁴¹ Gazdasági Versenyhivatal: A Gazdasági Versenyhivatal döntéseinek trendjei és eredményei 2010–2020., 10.

⁴² A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének 1/2020. közleménye az antitröszt típusú jogsértésekre vonatkozó tilalmakba ütköző magatartások esetén a bírság összegének megállapításáról, 20.

⁴³ Európai Unió Bírósága, C-413/08 P. sz. ügy, (Lafarge kontra Bizottság), ECLI:EU:C:2010:346, 14.

⁴⁴ Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1 Iránylevél 48.

⁴⁵ Vj-10/2018. számú ügyben született határozat, 335.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ EU Commission: Competition Policy supporting the Green Deal Call for contributions, 2020.

⁴⁸ https://gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019_es_sajtokozlemenyek/versenyhivatali_birsag_a_kartellezo_elemgyartoknak.

⁴⁹ VJ/43/2015. számú ügyben született határozat, 154.

⁵⁰ Jonathan Tepper – Denise Hearn: *The Myth of Capitalism, Monopolies and the Death of Competition*, Wiley, 2019.; OECD: *Competition in Labour Markets 2020*.

⁵¹ Portuguese Competition Authority: *Labour market agreements and competition policy*, Issues Paper – Final Version, September 2021.; US Department of Justice Antitrust Division and Federal Trade Commission, “Antitrust Guidance for Human Resource Professionals”, October 2016; Japan Fair Trade Commission, *Competition Policy Research Center (2018), Report of the Study Group on Human Resource and Competition Policy*.

A piaci erőt úgy ismerjük mint, amely birtokosát képessé teszi az ár versenyző szint fölé emelésére, a verseny paramétereinek (pl. minőség, innováció) befolyásolására. Ugyanilyen kedvezőtlen hatásokkal jár, ha ez a piaci erő a vevő oldalán összpontosul (monopszónia). A munkaerőpiacokon a monopszónia minden olyan esetet magába foglal, amikor a cégeknek van olyan munkaerő-piaci ereje, amely lehetővé teszi számukra a foglalkoztatás csökkentését, a bérek versenyszint alá szorítását vagy a foglalkoztatás feltételeinek hátrányos megváltoztatását.⁵² A munkaadók azonban magas munkaerő-piaci koncentráció hiányában is mesterségesen előállíthatnak monopszóniával analóg helyzeteket, mégpedig olyan versenykorlátozásokkal, amelyek csökkentik a béreket vagy a munkavállalók mobilitását.⁵³ Az Egyesült Államokban és Európában számos versenyhatóság (köztük a magyar GVH is) vizsgálta a közelmúltban ezeket a gyakorlatokat.⁵⁴ A Versenytanács szerint a Tpvt. 11. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti „beszerzési forrás” fogalomba valamennyi az adott piaci tevékenység végzéséhez szükséges input (forrás), így a munkaerő is beletartozik.⁵⁵ A Versenytanács kimondta, hogy a versenytárs munkavállalójának (fűzőtől független) átcsábítási tilalmában való megállapodás az ügyfelek és piac felosztását is jelenti.⁵⁶ A Versenytanács szerint a megfelelően képzett szakemberek megszerzése a piaci verseny egy fontos alapköve, az ezt korlátozó előírások súlyosan sértik a gazdasági versenyt.⁵⁷ Az átcsábítási (*no poach*) tilalom megfosztja a munkavállalót attól, hogy magasabb fizetésre, jobb munkakörülményekre tehessen szert, foglalkoztatójáról pedig lekerül az ezzel kapcsolatos versenynyomás.⁵⁸ A munkavállaló ezentúl ezen korlátozás miatt kevesebb munkavégzésre szóló ajánlatban részesülhet, ami elzárja a munkavállalót az esetleges előrelépési lehetőségektől.⁵⁹ A Versenytanács szerint a munkajogban biztosított versenytilalmi kikötés megfelelő és arányos eszköz a munkáltató üzleti érdekeinek védelmére.⁶⁰ A Versenytanács a döntésében foglalkozott az ún. *no touch* kikötéssel, amelynek lényege, hogy amennyiben egy munkaerő-közvetítéssel foglalkozó vállalkozás egy adott munkavállalót egy adott ügyfél részére díj ellenében sikeresen kiközvetített, a munkavállalót utóbb nem keresheti meg állásajánlattal.⁶¹ Ezt a Versenytanács ugyanúgy piac felosztásának és a beszerzési források közötti választás korlátozásának minősítette⁶² és ugyanazokat a hátrányos következményeket társította vele, mint *no poach* kikötés esetében. A Versenytanács

szerint tehát a *no touch* kikötés kapcsán nem állapítható meg, hogy valamiféle teljesen új, eddig ismeretlen, újszerű jogsértésről lenne szó, ezért a célzatos kategória bővítés C-228/18. sz. ügyben (Budapest Bank) kifejtett szempontjai sem irányadók.⁶³ A *no touch* kikötés a versenyből a korábbi kiközvetítő kiiktatása révén korlátozottabb lesz, ami így megvalósítja a piac felosztását is a közvetítő cégek között.⁶⁴ A kikötés révén egyébként a kiközvetített munkavállalók lehetőségei is romlanak, hiszen az őt már korábban kiközvetítő cég számára fel sem merülhet, mint lehetséges jelölt az új állásra.⁶⁵ A beszerzési források felosztása a keresleti oldalon korlátozza a versenyt. Az ilyen megállapodások eredményeként az érintett vállalkozások döntési szabadsága megszűnik vagy korlátozódik arra vonatkozóan, hogy meghatározott, számunkra fontos gazdasági eszközöket – például nyersanyagokat, vagy az üzletvitelhez fontos szolgáltatásokat stb. – hol szereznek be.⁶⁶

8. Vállalkozások függetlenségének kérdése közbeszerzési kartellekben

A versenyjog az autonóm, független módon tanúsított piaci magatartásokra vonatkozik. Emiatt a versenyjog nem alkalmazható az egymástól függésben álló entitások belső viszonyaira, legyen az munkaviszony vagy anyaleányvállalati viszony. Az EU versenyjogában ezt a lehatárolást a gazdasági egység fogalma fejezi ki, a Tpvt.-ben pedig a vállalkozáscsoporté. A két kategória között nincsen átfedés, mert a Tpvt. 15. § (2) bekezdése szerint egy vállalkozáscsoportba tartoznak azok a vállalkozások, amelyek között a 23. § szerinti önálló irányítási viszony van (a közösen irányított vállalkozás ugyanis egyik közös irányítójával sem tartozik egy csoportba), amely alapján a Tpvt. 15. § (1) bekezdése az egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozásokat tekinti egymástól nem függetlennek.⁶⁷ Vagyis a Tpvt. vállalkozáscsoport fogalma nem foglal magába minden gazdasági egységet (pl. munkaviszonyon alapuló), csak az irányítási függőségben lévőket. Ez alól is van kivétel, mert a Tpvt. 15. § (3) bekezdése alapján függetlennek kell tekinteni az átmeneti irányítást gyakorló speciális vállalkozásokat [ld. Tpvt. 25. § (1) bekezdése], valamint azokat az állami vagy helyi önkormányzati közvetlen irányítás alatt álló vállalkozásokat, amelyek piaci magatartásuk meghatározásában önálló döntési joggal rendelkeznek [27. § (3) bekezdés]. A munkaviszonyon vagy valódi ügynöki viszonyon alapuló függő helyzetet a Tpvt. dogmatikai rendszerében a piaci

⁵² OECD: Competition in Labour Markets 2020, 7.

⁵³ Uo, 8.

⁵⁴ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat.

⁵⁵ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 952.

⁵⁶ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 940.

⁵⁷ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 948.

⁵⁸ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 957.

⁵⁹ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 961.

⁶⁰ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 955.

⁶¹ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 975.

⁶² VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 940.

⁶³ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 940.

⁶⁴ VJ/61/2017., számú ügyben született határozat, 978.

⁶⁵ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 979.

⁶⁶ VJ/61/2017. számú ügyben született határozat, 980.

⁶⁷ A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének 3/2021. közleménye az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről, 26.

magatartás egyik fogalmi elemét képező függetlenség, autonómia hiánya miatt esik ki a Tpvt. hatálya alól.⁶⁸

Visszatérve az irányításon alapuló függő helyzetre: a Tpvt. 23. § (2) bekezdése szerint négyféle irányítási mód alapozhat meg egy vállalkozáscsoportba tartozást: [a] pont] a többségi szavazati jogon, [b] pont] a vezető tisztségviselők többségének meghatározására vonatkozó jogosultságon, [c] pont] a szerződésen alapuló jogon és a [d] pont] tényleges irányítási helyzetek. Mivel a Tpvt. 11. § (1) bekezdés második mondata szerint nem tiltott az olyan megállapodás, amely egymástól nem független vállalkozások között jön létre, ezért a függetlenség kérdése kartell ügyekben fontos kimentő körülmény lehet. A Kúria megerősítette, hogy csak közeli hozzátartozói viszony alapozhat meg egy vállalkozáscsoportba tartozást.⁶⁹ Míg az irányítást megalapozó körülmények többsége (a többségi szavazati jogon, a vezető tisztségviselők többségének meghatározására vonatkozó jogosultságon, a szerződésen alapuló) objektív és ezért jól megragadható, addig a tényleges irányítás már több körülmény összetett értékelését igényli, emiatt nem véletlen, hogy az utóbbi időkben a kartell eljárások résztvevői a nehezebben körülírható tényleges irányításból fakadó függési helyzetre hivatkoztak.⁷⁰

A tényleges irányítás alapja nem lehet kartell, ezért a két kategóriát el kell egymástól határolni, hiszen ezzel kartellmentesség jönne létre, amely persze gyakorlati oldalról lehet kívánatos.⁷¹ Éppen ezért a vállalkozáscsoporton belüli irányítási viszonyok értékelésére vonatkozó olyan általános elveket kell követni a tényleges irányítás megítélésénél is, mint a tartósság és az objektivitás.⁷² Nincs ok arra, hogy ezen általános elvektől éppen a tényleges irányítás érdekében térjünk el.

A Versenytanács gyakorlatában a tényleges irányítás a vállalkozás egy másik vállalkozás feletti tényleges irányításának elengedhetetlen feltétele, a vállalkozás piaci magatartását meghatározó lényeges döntései tartós befolyásolásának képessége.⁷³ Ez a tartós és érdemi döntési képesség csak objektív körülményekre alapozva állhat fenn. Az objektivitás azt jelenti, hogy a tényleges irányítás megállapítására kizárólag a másik vállalkozás döntési fórumain való jogilag rendezett jelenlét adhat alapot, amit a másik vállalkozás dokumentumaiban (pl. köz- és taggyűlési jegyzőkönyvekben) foglaltaknak is tükrözniük kell. Vagyis az irányítási jogot valamilyen formában rögzíteni kell. A Versenytanács szerint a tényleges irá-

nyítás alapesete az, amikor a legnagyobb kisebbségi tulajdonos részesedése jelentősen meghaladja a sorban utána következő részesedését, és nagyszámú szétaprózott további részesedés van.⁷⁴ Ilyenkor a kisebbségi szavazatok tulajdonosa – valamilyen oknál fogva – reálisan számíthat arra, hogy a közgyűlésen (taggyűlésen) többségi szavazatot szerez.⁷⁵ Vagyis a tényleges irányító alapesetben csak az lehet, aki az irányított vállalkozásban kisebbségi részesedéssel rendelkezik. A Versenytanács szerint az irányítást az egyedi döntésekbe való esetleges beleszólás lehetősége nem alapozza meg.⁷⁶ A Versenytanács szerint vezető tisztségviselő akkor sem minősülhet a vállalkozás tényleges irányítójának, ha meghatározó szerepe van a vállalkozás piaci magatartást meghatározó ügyek vitelében. Az irányító ilyen esetben is az a vállalkozás (tulajdonos), aki az adott vezető tisztségviselő kijelölésére, megválasztására vagy visszahívására a Tpvt. 23. § (2) bekezdésének a) vagy b) pontja szerint jogosult, és így jogilag lehetősége van arra is, hogy a vezető tisztségviselőnek a vállalkozás működtetésével kapcsolatos jogosítványait meghatározza.⁷⁷

A Kúria egy közbeszerzési kartell ügyben⁷⁸ azonban nem a tényleges irányítás fenti GVH szerinti megközelítését vizsgálta, hanem azt, hogy a felek a közbeszerzési eljárásban milyen nyilatkozatokat tettek. Az ügyben a régi Kbt.⁷⁹ 56. § (1) bekezdés kc) pontja szerinti függetlenségi nyilatkozatok bírtak kiemelt jelentőséggel. Ezekben a nyilatkozatokban a vállalkozások arról adnak számot, hogy a vállalkozásban kik a közvetlenül, vagy közvetve 25% feletti szavazati joggal, vagy részesedéssel, illetve meghatározó befolyással rendelkező személyek. Ezekben a nyilatkozatokon az eljárás alá vont vállalkozások mindegyik esetében a cégnyilvántartásban szereplő tulajdonosaikat (azaz a Tpvt. 23. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti irányítójukat) jelölték meg, nem a későbbi versenyfelügyeleti eljárásban általuk hivatkozott tényleges irányítót. A Kúria ezeket a nyilatkozatokat kiemelt jelentőségű bizonyítékoknak tekintette, mivel azok korabeli bizonyítékok voltak, maguktól a vállalkozásoktól származtak és teljes bizonyító erejű magánokirati formában a közhiteles cégnyilvántartás és egyéb dokumentumok (éves beszámoló, társasági dokumentumok) adatait erősítették meg, ráadásul valamennyi értékelt tenderben a nyilatkozatok következetesen ugyanazt a képet mutatták, így a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan bizonyították a függetlenséget.⁸⁰

Függetlenül attól, hogy a tényleges irányítás hiánya vagy a közbeszerzés során tett nyilatkozatokra figyelem-

⁶⁸ Lásd: VJ/190/2001.

⁶⁹ Kf. VI. 39.085/2021/5., 20.

⁷⁰ Lásd: VJ/111-173/2015. sz. Vikuv és társai és a VJ/10-373/2018. sz. Tempel és társai versenyfelügyeleti eljárásokban hozott határozatokat (245–285., illetve 256–268. bek.).

⁷¹ ld. Nagy (2021): i. m. 75.

⁷² VJ/111/2015., 247. összhangban a Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének 3/2021. közleménye az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről, 38.

⁷³ VJ/111/2015. számú ügyben született határozat, 38.

⁷⁴ VJ/111/2015. számú ügyben született határozat, 36.

⁷⁵ VJ/52/2016. számú ügyben született határozat, 13.

⁷⁶ VJ/111/2015. számú ügyben született határozat, 38.

⁷⁷ VJ/23/2018. számú ügyben született határozat, 44.

⁷⁸ Kf. VI. 39.085/2021/5. sz. VJ/111-173/2015. sz. ügyben 2021. március 16-án hozott ítélet.

⁷⁹ A közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény.

⁸⁰ Kf. VI. 39.085/2021/5. sz., 24.

mel kell valamely ajánlattevőket versenyjogilag az adott tender kapcsán egymástól függetlennek tekinteni, lényeges, hogy ez esetben még az informális kapcsolatok ellenére is versenyzésre kötelesek és tartózkodniuk kell a jogellenes kapcsolatfelvételtől (konkrét esetben az egymástól versenyjogilag független cégek adott tenderrel kapcsolatos üzleti döntéseinek egy meghatározott szereplőnek való átengedésétől). A Vj-10/2018. sz. ügyben az eljáró Versenytanács az egységes jogsértés bizonyítékának tekintette, hogy az érintett tenderek kapcsán egymástól versenyjogilag független (de informális kapcsolatokkal rendelkező) piaci szereplők üzleti döntéseik meghozatalát az egyik ajánlattevőnek adták át.⁸¹

9. Engedékenységi kérelem visszavonása

A Tpv. 78/A. § (7) bekezdése alapján az engedékenységi feltétele, hogy a kérelmező a versenyfelügyeleti eljárás befejezéséig jóhiszeműen, teljes mértékben és folyamatosan együttműködjön a Gazdasági Versenyhivatallal. A Vj-10/2018. sz. ügyben azonban ez az együttműködés meghiúsult, mert a kérelmezők nem tárták fel a köztük fennálló informális kapcsolatukat, majd amikor a GVH ezt leleplezte, akkor tényleges irányítással próbáltak védekezni. Mivel az eljáró Versenytanács az egymástól versenyjogilag független cégek konkrét tenderrel kapcsolatos üzleti döntéseinek egy meghatározott szereplőnek való átengedését egyúttal az egységes jogsértés bizonyítékaként is látta, ezért hangsúlyozta, hogy nem azt sérelmezi az együttműködés hiánya kapcsán, hogy a kérelmezők nem egységes és folytatólagos jogsértésként azonosították a kartellt, minthogy főleg korlátozott versenyjogi ismeretekkel rendelkező KKV-któl ilyen nem is várna el. Az eljáró Versenytanács az együttműködés hiányának az informális kapcsolatok és abból fakadóan a konkrét tender kapcsán az üzleti döntések egyik versenyjogilag független szereplőnek való átengedése elhallgatását tekintette.

Az eljáró Versenytanács hangsúlyozta, hogy nem lehet az engedékenységet akként értelmezni, hogy a kérelmező pusztán a hatóság által majdan megállapítandó jogsértést ismeri el, hiszen az engedékenység célja éppen a hatóság tényfeltáró munkájának, a jogsértések leleplezésének elősegítése, ami a kérelmezők részéről aktív hozzájárulást igényel.⁸² Az eljáró Versenytanács ezzel kapcsolatban elismerte, hogy előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor az engedékenységi kérelmezők minden tőlük telhető, illetve észszerűen elvárható erőfeszítéseik ellenére sem tudnak minden rendelkezésükre álló bizonyítékot átadni (mert azokat pl. – technikai felkészültség hiányában – a teljeskörűségekre való törekvésük ellenére sem találják meg), ez nem feltétlenül eredményezi a jóhiszemű együttműködési kötelezettség megsértését.⁸³ E körben az eljáró Versenytanács útmutatást is adott, amikor kifejtette, hogy

ezzel összefüggésben mérlegelendő az egyes eljárás alá vontak technikai felkészültsége, erőforrásaik megfelelőisége, a bizonyítékok jellege, fellelhetősége, az átadott és a „kimaradt” bizonyítékok egymáshoz képesti viszonya (szármáságukat, bizonyító erejüket tekintve).⁸⁴ A konkrét eljárásban azonban a kérelmezők nem is törekedtek a birtokukban lévő, korabeli bizonyítékok feldolgozására. Az eljáró Versenytanács szerint az engedékenységi kérelmező részéről aktív együttműködés az elvárt, nem eleendő, hogy a kérelmező az egyébként nála fellelhető bizonyítékok hatóság általi leválogatása után nyilatkozik arról, hogy a hatóság által feltárt egyes iratok, információk a jogsértés bizonyítékai-e.⁸⁵ Az eljáró Versenytanács a KKV státuszra, technikai és versenyjogi felkészültségük ebből fakadó korlátaira figyelemmel nem azt várta volna el, hogy minden releváns elektronikus bizonyítékot azonosítsanak be előzetesen, de egy KKV-tól is elvárható az eljáró Versenytanács szerint, hogy legalább azon információkat a hatóság rendelkezésére bocsássa, amelyek a későbbi, hatóság általi kutatás, szűrés szempontjából jelentősek lehetnek. De a felek egyetlen konkrét elektronikus bizonyítékot sem tártak fel, ráadásul kizárt, hogy ne emlékeztek volna például az engedékenységi kérelmeik benyújtását egy hónappal megelőzően lezajlott közbeszerzéssel kapcsolatos e-mail-ekre (amelyek a kartellt bizonyították).

Önmagában azt a körülményt, hogy az engedékenységi kérelmezők kérelmeikben nem tártak fel minden jogsértő tendert, az eljáró Versenytanács nem tekintette az együttműködési kötelezettség megsértésének.⁸⁶ Álláspontom szerint ez csak akkor lehet így – amire az eljáró Versenytanács is utal – ha nem zárható ki, hogy (különösen forensic IT eszközökkel nem rendelkező KKV-k esetében) a bizonyítékok feltárása, a jogsértéssel érintett tenderek beazonosítása a kérelmezőnek fel nem róható módon nem tudott megvalósulni. Ugyanakkor azt vitatom, hogy az engedékenységi kérelmező nem köteles valamennyi jogsértést feltárni, és az engedékenységi kérelmező mérlegelésén múlik, hogy mely általa elkövetett jogsértés esetén fordul a GVH-hoz engedékenységi kérelemmel, és e körben kell együttműködnie a GVH-val.⁸⁷ Ez ugyanis lehetőséget ad a kérelmezőnek – hogy akár a magánjogi jogérvényesítéstől való félelmében – egyes jogsértéseket anélkül hallgasson el az engedékenységi kérelmében, hogy későbbi lelepleződése esetén a feltárt jogsértések esetében az engedékenység elvesztését kockáztatná.

10. Mögöttes tagi felelősség megosztása bírság kiszabásánál

A kis- és középvállalkozások elismerése és a pénzügyi teljesítőképesség kiemelt szem előtt tartása mellett a Ver-

⁸¹ Vj-10/2018. számú ügyben született határozat, 287.

⁸² Vj-10/2018. számú ügyben született határozat, 335.

⁸³ Vj-10/2018. számú ügyben született határozat, 336.

⁸⁴ Uo.

⁸⁵ Uo.

⁸⁶ Vj-10/2018. számú ügyben született határozat, 332.

⁸⁷ Uo.

senytanács fokozott figyelmet fordít arra, hogy minden vállalkozás esetében a kiszabott bírság azok pénzügyi teherbírásával is arányos legyen, ne kizárólag a jogsértés súlyához igazodjon.⁸⁸ A GVH vállalkozások társulása esetén – ha a vele szemben kiszabott bírságot a vállalkozások társulása önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre – a Tpv. 78. § (6) bekezdése alapján az eljáró Versenytanács végzéssel kötelezheti a vállalkozások társulását, hogy a bírságot a tagvállalkozásaitól kérte, a kiszabott bírság fedezésére szolgáló hozzájárulásból fizesse meg. Amennyiben a hozzájárulás nem fedezi a vállalkozások társulásával szemben kiszabott bírság összegét, az eljáró Versenytanács – a Tpv.-ben meghatározottak szerint – egyes tagvállalkozások egyetemleges kötelezése mellett dönthet. A Ptk. 6:2. § (3) bekezdése alapján pedig kötelelem jogszabályból, bírósági vagy hatósági határozatból akkor keletkezik, ha a jogszabály, a bírósági vagy a hatósági határozat így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást meghatározza. Ebből fakadóan a Versenytanács Vj/61/2017. sz. ügyben a határozatában nevesített tagvállalkozásokat egymáshoz képest olyan arányban kötelezte mögöttesen egyetemlegesen a kiszabott bírság megfizetésére, ahogyan az előző évi, vállalkozáscsoport-szintű nettó árbevételeik egymáshoz aránylanak. Ezzel kapcsolatban a Versenytanács hivatkozott az ECN+ irányelvre, amely szerint a vállalko-

⁸⁸ Lásd: Európai Unió Bírósága, C413/08. P. sz. ügy, (Lafarge SA kontra Európai Bizottság), ECLI:EU:C:2010:346., 104.; és Európai Unió Bírósága, C408/12. P. sz. ügy, (YKK Corporation és társai kontra Európai Bizottság), ECLI:EU:C:2014:2153., 85. bek., illetve vö. Kúria Kfv.II. 37.076/2012/28. számú döntése (VJ/130/2006.) 28.

zások társulásaira az általuk elkövetett jogsértésekért kiszabott bírságok tényleges beszedésének biztosítása érdekében meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyek mellett a nemzeti versenyhatóság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy a társulás fizetési képessége esetén a bírság megfizetését a társulás tagjaitól követeli-e. Ennek során a nemzeti versenyhatóságnak figyelembe kell vennie a társuláshoz tartozó vállalkozások viszonylagos méretét és különösen a kis- és középvállalkozások helyzetét.⁸⁹

11. Összegzés

A teljes felülvizsgálat elvének hangsúlyossá válása versenyügyekben is azzal az eredménnyel járt, hogy a közgazdasági bíróságok a versenyjogi anyagi jogi szabályok aktív értelmezőivé váltak. Ez azonban egyúttal nem eredményezte azt, hogy a versenyszabályok magyarországi közigazgatási alkalmazója a Versenytanács gyakorlata már nem járul hozzá a magyarországi versenyjog értelmezés révén való fejlesztéséhez. Jelen tanulmányban azt mutattam be, hogy csak a Versenytanács gyakorlatából ismerhetők meg a hub-and-spoke kartellek, a kartellre felhívás vagy éppen a no poach megállapodások magyarországi versenyjogi értékelése. Ezentúl a Versenytanács gyakorlata alakította ki az engedékenységi kérelem visszavonásának feltételeit, vagy éppen a vállalkozások társulása döntése esetében a mögöttes tagi felelősség arányosításának módját a KKV-knál.

⁸⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1 Irányelvének („ECN Plusz Irányelv”) 48. preambulumbekkezdés.

VERSENYJOGI KÉZIKÖNYV

SZERZŐ: Nagy Csongor István

LEKTOROK: Kovács András, Marosi Zoltán

ÁRA: 10 000 Ft

A *Versenyjogi kézikönyv* a magyar versenyjog alapműveként kimerítő jelleggel összesíti a terület elméletét és gyakorlatát a versenyszabályok autentikus értelmezését adó bírósági esetjog alapján. Fontos értéke a könyvnek, hogy a versenyjog független, a gyakorlatban használható elemzését adja, amely mind a versenyszabályoknak való megfelelésben, mind pedig a versenyfelügyeleti eljárásokban iránymutatást ad. A könyv fontos érdeme annak gyakorlatorientáltsága mellett, hogy úgy nyújt segítséget a jogalkalmazás részleteiben elmélyülőknél, hogy közben a témában nem jártas jogászok számára is világos, közérthető támpontokat ad az eligazodáshoz.

